

AREL ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ DERGİSİ

JOURNAL OF HEALTH SCIENCES AREL UNIVERSITY

Web sayfası (Homepage): <https://dergipark.org.tr/tr/pub/arsagbil>

Araştırma Makale

Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Obez Hastalar Hakkındaki Tutum ve İnançlarının Değerlendirilmesi

Ceyhun Hazıroğlu¹, Fatma Burcu Doğanç^{2*}, Alican Sarısaltık³, Seyhan Hıdıroğlu⁴, Melda Karavuş⁵, Tevfik Bayram⁶, Ahmet Çağrı Özdemir⁷, Hüsnü Talha Gündüz⁸, Çağla Sancak⁹ ve Hanım Duygu Gültekin¹⁰

¹Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, 34755 Ataşehir, İstanbul.

^{2,3,4,5,6}Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 34854 Maltepe, İstanbul

^{7,8,9,10}Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, 34854 Maltepe, İstanbul

¹E-mail: ceyhun.haziroglu@gmail.com Orcid: 0000-0002-9413-3327

²E-mail: fbmentese@hotmail.com Orcid: 0000-0002-4677-8358

³E-mail: dr.alicansarisaltik@gmail.com Orcid: 0000-0002-7317-404X

⁴E-mail: seyhanerginh@gmail.com Orcid: 0000-0001-8656-4613

⁵E-mail: karavusmelda@gmail.com Orcid: 0000-0003-2629-2374

⁶E-mail: bayramtt@gmail.com Orcid: 0000-0002-6170-1252

⁷E-mail: dr.ahmetcagri@gmail.com Orcid: 0000-0003-0296-6290

⁸E-mail: htalhagunduz@gmail.com Orcid: 0000-0001-5204-5137

⁹E-mail: caglasancakk@gmail.com Orcid: 0000-0001-8885-3777

¹⁰E-mail: dygltkn1305@gmail.com Orcid: 0000-0002-1888-7231

Özet

Obezite yaygın görülen bir sağlık sorunudur ve birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Bu sorunlardan biri bazen sağlık çalışanlarının bile obez bireylere yöneltebildiği ayrımcı ve önyargılı davranışlar olabilmektedir. Bu çalışmada, İstanbul'da kamuya ait bir tıp fakültesi 2. ve 5. sınıflarındaki öğrencilerin obez hastalara ilişkin oluşturabilecekleri tutum ve inançlarını değerlendirmek ve farkındalık oluşturulmasına yardımcı olmak amaçlanmıştır. Tanımlayıcı türde bir çalışmadır. Araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranarak oluşturulmuş toplamda 43 sorudan oluşan anket formu katılımcılara yüz-yüze görüşme yöntemi ile uygulanmıştır. Veriler değerlendirilirken ki-kare testi ve sıklık dağılımları kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Araştırmaya toplam 247 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin %56,7'si ($n=140$) kadındır ve %48,6'sı ($n=120$) 2. sınıf iken %51,4'ü ($n=127$) 5. sınıf öğrencileridir. Katılımcıların %10,9'u ($n=27$) bir hastanın obez olmak için herhangi bir bahanesi olmadığı düşünmektedir. Bu katılımcıların %74,0'ını ($n=20$) 2. sınıf öğrencileridir ($p=0,008$). İkinci sınıf öğrencilerinin %11,7'si ($n=14$) obez bir hastayı tedavi ederken rahatsız olacağını bildirirken, 5. sınıf öğrencilerinin %3,2'si ($n=4$) rahatsız olacağını ifade etmiştir ($p=0,018$). "Obez hastaları tedavi etmenin verdiği zamana değmeyeceğini düşünürüm" sorusuna "katılıyorum" cevabını verenlerin %5,7'sini ($n=8$) kadınlar, %17,8'ini ($n=19$) erkekler oluşturmaktadır ($p=0,005$). Daha önce diyet yapan katılımcıların %33,8'i ($n=44$) obez hastalara beslenme konusunda danışmanlık yapmak isterken, daha önce diyet yapmayan katılımcıların %14,5'i ($n=17$) danışmanlık yapmak istemektedir ($p < 0,001$). Sağlık alanında hizmet veren profesyonellerin obez bireylere karşı önyargılı tutumları olabilmektedir. Sonuç olarak tıp fakültesi dahil diğer tüm sağlık alanındaki fakültelerde eğitim programlarında obezite önyargısını azaltıcı ve obezite farkındalığının artırılmasına yönelik daha fazla derslerin eklenmesiyle obez hastaların tedavisinde fayda sağlanmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Obezite, Tıp öğrencisi, Tutum

Attitudes and Beliefs of Medical Faculty Students Towards Obese Patients

Abstract

Obesity is a common health issue that leads to many problems. One of these could include discriminatory and prejudiced behaviors directed at obese people even by health-care-professionals. In this study, it was aimed to evaluate the attitudes and beliefs of the 2nd and 5th year students of a public medical school in Istanbul towards obese patients and to help raise awareness. It is descriptive research. A questionnaire consisting of 43 questions in total, which was created by the researchers by scanning the relevant literature, was applied to the participants by face-to-face interview method. While evaluating the data, the chi-square test and frequency distributions were used. Statistical significance level was accepted as $p < 0.05$. A total of 247 students participated in the study. There were 56.7% (n=140) female students and 48.6% (n=120) 2nd-grade students, while 51.4% (n=127) 5th-grade students. 10.9% (n=27) of those questioned believe that an obese patient has no excuse for being obese. 2nd-grade students constitute 74.0% (n=20) of these participants ($p=0.008$). 11.7% (n=14) of 2nd-grade students reported feeling uncomfortable when managing an obese patient ($p=0.018$). 5.7% (n=8) of female participants and 17.8% (n=19) of male participants both responded "agree" to the statement "I think it is not worth the time to treat obese people" ($p=0.005$). 33.8% (n=44) of those who had previously dieted and 14.5% (n=17) of those who had never dieted wished to counsel obese patients on nutrition. Health professionals may have prejudiced attitudes towards obese individuals. Consequently, it will be beneficial in the treatment of obese patients by adding more courses to reduce obesity prejudice and increase obesity awareness in education programs in all other health faculties, including medical faculty.

Keywords: Obesity, Medical student, Attitude

1. GİRİŞ

Obezite; yetişkinlerde, adolesanlarda ve çocuklarda prevalansı giderek artan ve günümüzde küresel bir salgın olarak kabul edilen kronik bir hastalıktır (Caballero, 2019). Tüm sosyoekonomik düzeylerde ve tüm yaş gruplarında obezite prevalansı kadınlarda erkeklere göre daha yüksektir (Afshin ve ark., 2017). Türkiye Sağlık Araştırması (TSA, 2022) raporuna göre Türkiye’de 15 yaş ve üstü obez bireylerin oranı %20,2 olup; kadınların %23,6’sının obez, erkeklerin ise %16,8’inin obez olduğu rapor edilmiştir (TSA, 2022).

Bazı toplumlarda obezite örneğin "Bir dirhem et bin ayıp örter." gibi yaklaşımlarla sağlıklı, güzel olma, zenginlik ve iyilik hali ile bağdaştırılabilir de değişik kültürlerde obez bireylere yönelik "tembel, bencil, aptal, kişisel kontrol bozukluğuna sahip, üşengeç, bilinçsiz, inatçı vb." gibi kilo vermelerinin gerekli olduğunu bildiren ayrımcı ve önyargılı tutumlar olabilmektedir (Aydın ve ark., 2020). Yapılan araştırmalarda aynı niteliklere sahip olsalar bile, bazı iş verenlerin obez bir kişiyi zayıf bir kişiden daha az işe alma eğiliminde olması ve obez bireylerin zayıf bireylerden daha az maaş alması bu durumu destekler niteliktedir (Puhl & Brownell, 2001). Sağlık hizmetleri, önyargılı tutumların sorun olduğu başka bir alandır. Literatürde bazı sağlık çalışanlarının bile obez kişilere karşı zaman zaman önyargılı olabileceği bildirilmiştir (Puhl & Heuer, 2010). Bu görüşler hasta doktor ilişkilerini etkileyebilmekte ve hastaların kilo vermek için motivasyonunu sağlamak yerine tam tersi psikolojik sorunlar doğurabilmektedir. Obezite tedavisinde uzmanlaşmış olan doktorların bile obez kişilerle zaman zaman olumsuz bir ilişki içerisinde olabilecekleri belirtilmiştir (Puhl & Heuer, 2010).

Bu olumsuz tutum ve inançlar tıp fakültesi öğrencileri arasında da mevcut olabilmektedir. Bu tür önyargıların obez hastaların takibinin gecikmesine ve hastalıkları önleyebilmek adına uygulanması gereken koruyucu hizmetlerin gecikmesine neden olabileceği belirtilmektedir (Phelan ve ark., 2015). Buna karşılık, birçok obez kişi, uygun büyüklükte ekipman eksikliği ve kilolarıyla ilgili yaşadıkları sıkıntılardan dolayı tıbbi bakıma devam etmekte güçlük çekebilmektedirler (Thomas & Lee-Fong, 2010). Oysaki toplumdaki bireylerin tam bir sağlık hizmeti alabilmesi için ayrımcılığın her türünün ortadan kaldırılması çok önemlidir. Obez bireyleri sosyal açıdan tehdit eden bu durumun özellikle sağlık çalışanları arasında azaltılması gerekmektedir. Özellikle henüz üniversite eğitimi sırasında obezite önyargısını azaltma amaçlı yapılacak çalışmaların ileriki dönemler için faydalı olacağı düşünülmektedir. Tıp fakültesi öğrencilerinde obezite önyargısı ve bu önyargıyı azaltmak amacıyla yapılan çalışmalarda uygulanan çeşitli eğitim teknikleri sonrasında obezite önyargılarında azalma olduğu tespit

edilmiştir (Kushner ve ark., 2014; Matharu ve ark., 2014). Sağlık ve sosyal bilimler fakültelerinde eğitim görmekte olan öğrencilerde obezite önyargısının incelendiği başka bir çalışmada özellikle üniversite eğitimi sırasında obezite önyargısını azaltmanın önemi vurgulanmıştır (Ercan ve ark., 2021). Dolayısıyla tıp öğrencileri, sağlıkta obezite önyargılarını azaltma çabaları için uygun bir hedef grubu oluşturmaktadır.

Bu çalışmada İstanbul'da kamuya ait bir tıp fakültesi 2. ve 5. sınıflardaki öğrencilerin obez hastalara ilişkin oluşturabilecekleri tutum ve inançlarını değerlendirmek ve farkındalık oluşturulmasına yardımcı olmak amaçlanmıştır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM:

Araştırmanın tipi: Bu araştırma kesitsel olarak planlanmıştır; ancak örneklem için katılımcılara basit rastgele yöntem ile ulaşılamayıp gelişigüzel ulaşıldığı için araştırma tanımlayıcı olarak devam etmiştir.

Araştırmanın yapıldığı yer ve zamanı: Araştırma İstanbul'daki bir kamu üniversitesi tıp fakültesinde Eylül-Kasım 2019 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmanın evren ve örnekleme: Araştırma evrenini İstanbul'daki bir kamu üniversitesi tıp fakültesinde 2019-2020 eğitim-öğretim dönemindeki 2. sınıftan 200 öğrenci ve 5. sınıftan 198 öğrenci oluşturmakta olup örneklem büyüklüğü OpenEpi programı ile 197 olarak hesaplanmıştır. Eşit ağırlıklı örneklem kullanılarak her sınıftan birbirine yakın sayılarda katılımcıya ulaşılmıştır. Araştırmaya 2. sınıftan 120 kişi ve 5. sınıftan 127 kişi olmak üzere toplamda 247 öğrenci katılmıştır. Araştırmada henüz kliniğe başlamadan önce mevcut tutumları inceleyebilmek için 2. sınıflar çalışmaya alınmıştır. Ayrıca 6. sınıfların öğrencilikle hekimlik arasında bir statüde olmaları dolayısıyla 6. sınıf yerine 5. sınıf alınması tercih edilmiştir. Araştırmada 2. sınıf öğrencileri "preklinik dönem", 5. sınıf öğrencileri "klinik dönem" olarak tanımlanmıştır. Henüz Türkçe yeterlilik sınavlarından geçmemiş olmaları dolayısıyla, 2. sınıf öğrencilerinden yabancı uyruklu olanlar araştırmada kullanılan anket formunu yeterince anlamayacakları için çalışmanın dışında tutulmuştur.

Veri toplama araçları ve verilerin toplanması: Çalışmada öğrencilerin yaş, cinsiyet, vücut ağırlığı (kilogram), boy (metre), eğitim gördüğü sınıf, sigara, alkol vb. sosyodemografik ve kişisel bilgileri içeren 13 soru; ayrıca obez hastalar hakkındaki tutum ve inançlarını değerlendirebilecek olan araştırmacılar tarafından literatür taranarak oluşturulan 31 soruluk anket formu katılımcılara Eylül-Kasım 2019 tarihleri arasında yüz-yüze uygulanmıştır. Anketin geçerlilik ve güvenilirliği bulunmamaktadır, konuyla ilgili en uygun literatürden yararlanılarak ve araştırmacıların bu konudaki deneyimleri kullanılarak anket soruları hazırlanmıştır. Türkçe geçerliliği ve güvenilirliği olan bir ölçek kullanılmamış olması bir kısıtlılık olarak belirtilmiş ve öneriler bölümünde bu husus bir öneri olarak eklenmiştir.

Anket formunda obeziteye bakış ile alakalı 31 soru (1) katılıyorum, (2) kararsızım, (3) katılmıyorum olacak şekilde 3'lü Likert tipi derecelendirme ile hazırlanmıştır. Anketi tarafsız kılabilmek için olumlu bakış açısı sunan sorular ve olumsuz bakış açısı sunan sorular eşit sayıda dağıtılacak şekilde anket yapılandırılmaya çalışılmıştır. Anket formunda sorular puanlanmamış sadece katılımcı yanıtlarına göre analizler gerçekleştirilmiştir. Katılımcı beyanı ile toplanan vücut ağırlıkları ve boy, kilogram cinsinden vücut ağırlığı/(metre cinsinden boy)² formülü kullanılarak araştırmacılar tarafından vücut kitle indeksi (VKİ) değerine dönüştürülmüştür (Keys ve ark., 1972).

Verilerin analizi: İstatistiksel çözümlenmelerde n ve yüzde frekans dağılımları değerlendirilmiş, kategorik değişkenlerin analizi ki-kare testi ile yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi p<0,05 olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın etik yönü: Çalışma 1975 Helsinki Bildirgesi etik standartlarına uygun olarak yürütülmüştür. İlgili üniversite Dekanlığından ve Etik Komitesi'nden (09.2019.822/13.09.2019) gerekli izinler alınmıştır. Ayrıca katılımcıların bilgilendirilmiş onamları da alınmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmaya toplamda 247 kişi katılmıştır. Katılımcıların %56,7'si (n=140) kadın, %43,3'ü (n=107) erkektir. Preklinik dönemdeki öğrenciler, tüm katılımcıların %48,6'sını (n=120) oluştururken, klinik dönem öğrencileri %51,4'ünü (n=127) oluşturmaktadır. Katılımcıların diğer özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların özellikleri

Özellikler	n	%	Özellikler	n	%
Cinsiyet			Sigara kullanım durumu		
Kadın	140	56,7	Evet	37	15,0
Erkek	107	43,3	Hayır	210	85,0
Yaş			Alkol kullanım durumu		
19-22	148	59,9	Evet	86	34,8
23-30	99	40,1	Hayır	161	65,2
VKİ			Daha önce diyet yaptınız mı?		
18,5 altı	25	10,1	Evet	130	52,6
18,5-24,9	168	68,0	Hayır	117	47,4
25,0-29,9	42	17,0	Daha önce diyetisyene gittiniz mi?		
30,0 ve üstü	12	4,9	Evet	50	20,2
Sınıf			Hayır	197	79,8
Preklinik dönem	120	48,6	Daha önce obezite ile ilgili cerrahi bir operasyon geçirdiniz mi?		
Klinik dönem	127	51,4	Evet	2	0,8
Hayatınızın herhangi bir döneminde VKİ'niz 30 veya üzerinde oldu mu?			Hayır	245	99,2
Evet	30	12,1	Egzersiz yapıyor musunuz?		
Hayır	217	87,9	Yapmıyorum.	82	33,2
Ailenizde VKİ 30 veya üzerinde olan yakınınız var mı?			Hafif düzeyde (haftada bir ya da iki gün) yapıyorum.	70	28,3
Evet	96	38,9	Orta düzeyde (haftada en az üç gün) yapıyorum.	67	27,1
Hayır	151	61,1	Ağır düzeyde (haftada en az beş gün ya da daha fazla) yapıyorum.	28	11,3
			Toplam	247	100,0

Anket sorularına göre preklinik ve klinik dönem öğrencilerinin verdiği yanıtlar Tablo 2'de verilmiştir. Anketteki diğer sorular açısından preklinik ve klinik dönem öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı için tabloda sunulmamıştır.

Tablo 2. Anket sorularına göre preklinik ve klinik dönem öğrencilerinin verdiği yanıtların değerlendirilmesi

Soru	Eğitim Dönemi	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Toplam		p ³
		n	% ¹	n	% ¹	n	% ¹	n	% ²	
Obez hastanın obez olması için bir bahanesi yoktur.	Preklinik	20	16,7	36	30,0	64	53,3	120	48,6	0,008
	Klinik	7	5,5	43	33,9	77	60,6	127	51,4	
	Preklinik	54	45,0	53	44,2	13	10,8	120	48,6	

Obez hastalar kilo kayıplarını kontrol edebilirler.	Klinik	29	22,8	76	59,9	22	17,3	127	51,4	
Obez bir hastayı tedavi ederken rahatsız olurum.	Preklinik	14	11,7	34	28,3	72	60,0	120	48,6	0,018
	Klinik	4	3,2	21	16,5	102	81,3	127	51,4	
Kilo yönetiminin odak noktası kilo değil kişidir.	Preklinik	68	56,7	33	27,5	19	15,8	120	48,6	0,001
	Klinik	97	76,3	27	21,3	3	2,4	127	51,4	
Obez hastalar kilolarını ciddiye alırlar.	Preklinik	65	54,1	47	39,1	8	7,8	120	48,6	0,001
	Klinik	34	26,8	62	48,8	31	24,4	127	51,4	
Obez hastalar, obez olmanın ciddi bir sağlık riski olduğunu düşünürler.	Preklinik	43	35,8	61	50,9	16	13,3	120	48,6	0,001
	Klinik	20	15,8	79	62,2	28	22,0	127	51,4	

¹Yüzdeler satır yüzdesidir. ²Yüzdeler kolon yüzdesidir.

³Katılıyorum ve kararsızım/katılmıyorum şeklinde değerlendirme yapıldıktan sonra Fisher's ki-kare (df=2) ile preklinik ve klinik dönem öğrencileri karşılaştırılmıştır.

Obez hastaları tedavi etmenin verdiği zamana değmeyeceğini düşünenlerden kadın olanların %5,7'si "katılıyorum" cevabını verirken erkeklerin %17,8'i "katılıyorum" cevabını vermiştir ve aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p=0,005) (Tablo 3).

Tablo 3. Obez hastaları tedavi etmenin verdiği zamana değmeyeceğini düşünenlerin cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Toplam		p ³
	n	% ¹	n	% ¹	n	% ¹	n	% ²	
Kadın	8	5,7	43	30,7	89	63,6	140	56,7	0,005
Erkek	19	17,8	36	33,6	52	48,6	107	43,3	

¹Yüzdeler satır yüzdesidir. ²Yüzdeler kolon yüzdesidir.

³Katılıyorum ve kararsızım/katılmıyorum şeklinde değerlendirme yapıldıktan sonra Fisher's ki-kare (df=2) ile preklinik ve klinik dönem öğrencileri karşılaştırılmıştır.

Hayatının bir döneminde 30 ve üstü VKİ'si olanlar ve olmayanlar arasında obez hastalara beslenme konusunda danışmanlık yapmak isteme açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. (p=0,06) (Tablo 4). Oysa daha önce hayatının bir döneminde diyet yapmış olanların %33,8'i obez hastalara beslenme konusunda danışmanlık yapmak isterken, diyet yapmayanların %14,5'i danışmanlık yapmak istemektedir ve aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p=0,001).

Tablo 4. Obez hastalara beslenme konusunda danışmanlık yapmak isteme durumunun hayatının bir döneminde 30 ve üstü VKİ'si olma durumuna ve daha önce diyet yapma durumuna göre dağılımları

Soru		Obez hastalara beslenme konusunda danışmanlık yapmak isteme durumu								
		İstiyorum ¹		Kararsızım ¹		İstemiyorum ¹		Toplam		p ⁴
		n	% ²	n	% ²	n	% ²	n	% ³	
Hayatının bir bölümünde 30 ve üstü VKİ'ye sahip olma durumu	Olan	3	10,0	7	23,3	20	66,7	30	12,1	0,06
	Olmayan	58	26,7	81	37,3	78	36,0	217	87,9	
Daha önce diyet yapma durumu	Yapan	44	33,8	36	27,7	50	38,5	130	52,6	0,001
	Yapmayan	17	14,5	52	44,5	48	41,0	117	47,4	

¹Anket sorularındaki katılıyorum cevabı istiyorum olarak, katılmıyorum cevabı istemiyorum olarak verilmiştir.

²Yüzdeler satır yüzdesidir.

³Yüzdeler kolon yüzdesidir.

⁴Katılıyorum ve kararsızım/katılmıyorum şeklinde değerlendirme yapıldıktan sonra Fisher's ki-kare (df=2) ile preklinik ve klinik dönem öğrencileri karşılaştırılmıştır.

4. TARTIŞMA

Bu araştırmada tıp fakültesi 2. ve 5. sınıf öğrencilerinin obez hastalara karşı tutum ve inançları incelenmiştir. Mevcut araştırmada da görüldüğü gibi dünya genelinde sağlık alanında hizmet veren kişilerin obez bireylere karşı ayrımcı tutumları bulunmaktadır. Bu tutumlar nedeniyle obezite ve eşlik eden diğer sağlık problemlerinin tedavisi yetersiz kalabilmekte ve tedavi süreci engellenmektedir. Ayrıca obez bireyler hissettikleri önyargılar nedeniyle tedaviye katılmayı dahi reddedebilmektedirler.

Obezite görülme sıklığı tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de gün geçtikçe artmakta dolayısıyla sağlık profesyonelleri daha çok obez bireye sağlık hizmeti sunmak durumunda kalmaktadır (Ural ve ark., 2018). Obez bireyler obezite kaynaklı birçok sağlık sorunu ile yüz yüze kalmışken psikososyal problemleri de gün yüzüne çıkmaktadır (Phelan ve ark., 2015; Alberga ve ark., 2016). Yapılan çalışmalarda, tıp fakültesi öğrencilerinin kilo ile ilgili olumsuz tutum ve inanç açısından önemli bir kaynak olduğu anlaşılmıştır üzerine bu araştırma, tıp fakültesi öğrencilerinin obeziteye ilişkin tutum ve inançlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir (Garcia ve ark., 2016; Schwartz ve ark., 2003).

Bu araştırmaya katılan 247 tıp fakültesi öğrencisinden yaklaşık her beş öğrenciden birisinin fazla kilolu ve obez grubunda yer aldığı görülmüştür. Trakya üniversitesi tıp fakültesinde öğrenim gören tüm sınıflardaki öğrencilerle yapılan bir çalışmada da fazla kilolu ve obez olan öğrencilerin oranı mevcut çalışmadakine benzer bulunmuştur (Çelik & Duran, 2022). Diğer sağlık bilimlerinde eğitim gören öğrencilerle yapılan araştırmalarda ise fazla kilolu ve obez olan öğrenci oranı %12,7 ve %13,9 olarak tespit edilmiştir (Havva ve ark., 2016; Altınayak, 2017).

Bu çalışmada erkek katılımcıların %17,8'i, kadın katılımcıların ise %5,7'si obez hastaları tedavi etmeye verdiği zamana değmeyeceğine inanmaktadır. Dolayısıyla kadın katılımcıların obez bireylere karşı daha az önyargılı tutumları bulunduğu sonucuna varılabilir. Pantenburg ve ark. (2012)'nin tıp fakültesi öğrencileri ile yaptığı çalışmada kadın katılımcıların obez bireylere karşı daha az olumsuz tutumları bulunmaktadır. Bununla birlikte Latner ve ark. (2005) kadınların genel olarak obeziteyi erkeklerden daha fazla kabul ettiklerini bildirmiştir. Aynı zamanda, Hojat ve ark. (2001)'nin Jefferson Hekim Empati Ölçeği kullanarak tıp öğrencileri arasında yaptıkları çalışmada kadınların erkeklere kıyasla daha fazla empati kurabildikleri saptanmıştır. Türkiye'de birinci basamak sağlık çalışanları ile yapılan kilo önyargısının araştırıldığı bir araştırmada da kadınların toplam skoru erkeklerden daha düşük bulunmuş dolayısıyla kadın sağlık çalışanlarının daha az kilo önyargısına sahip oldukları tespit edilmiştir (Akman ve ark., 2010). Bunun aksine, Trakya Üniversitesi tıp fakültesi öğrencileri ile yapılan öğrencilerde obezite önyargısının araştırıldığı bir çalışmada ise kadınların daha yüksek düzeyde obezite önyargısına sahip olduğu bulunmuştur (Çelik ve Duran, 2022).

Mevcut çalışmada katılımcıların %10,9'u "kişilerin obez olmak için bir bahanesi olabileceğine" inanmaktayken %57,1'i ise bu duruma inanmamaktadır. Sağlık bilimleri öğrencilerinde obezite önyargısının araştırıldığı 2020 yılında yapılan bir çalışmada katılımcıların yarısından fazlasında obezite önyargısının olduğu tespit edilmiş ve katılımcıların yine yarısından fazlası obez bireyleri iradesiz olarak gördüklerini belirtmiştir (Koyu ve ark., 2020). Swift ve ark. (2013)'ün diyetisyen ve doktorlar ile yaptığı bir çalışmada ise çalışmaya katılan sağlık çalışanlarının obez olma sebebini bireylerin kendi kontrolleri altında olduğuna dair yüksek bir inanç saptanmıştır. Bu olumsuz inancı azaltmak ile ilgili katılımcılara bir video gösterimi yapıldıktan sonra ise açık önyargılarında önemli bir değişim gözlenmiştir (Swift ve ark., 2013). Poustchi ve ark. (2013) ve Swift ve ark. (2013)'ün yaptıkları çalışmalarda tıp öğrencileri, diyetisyen ve doktorların obezitenin nedenini bireyin kontrolü altında olan diyet ve fiziksel aktivite yapma olarak gördükleri belirtilmiş ve bu durum da bireylerin iradesiz olduğuyla ilgili negatif basamaklıların oluşmasına sebep olmuştur.

Çalışmada klinik eğitim almamış olan ikinci sınıf öğrencileri klinik eğitim alan beşinci sınıf öğrencilerine kıyasla obez hastayı tedavi etmekten daha fazla rahatsız olmaktadır. Bu verilerden yola çıkarak, sağlık bilimleri öğrencilerine özellikle de preklinikte olanlara obeziteye karşı olumsuz tutumun azaltılmasına yönelik içeriklerin eklenmesinin yararlı olabileceği söylenebilir. Aslında, obeziteye yönelik olumsuz tutumun hastalık hakkındaki bilgi durumu arttıkça azalması beklenebilir. Bu nedenle, öğrencilerin okudukları sınıf ilerledikçe bu tutum azalabilir. Nitekim, Swift ve ark. (2013)'nın çalışmasında hemşirelik ve diyetetik öğrencilerinde kilo alma ve yağ fobisinin üniversitenin ilk yılına kıyasla son sınıf öğrencilerinde daha az olduğu belirlenmiştir. Matharuve ark. (2014)'nın tıp fakültesi öğrencilerinde obezite önyargısını azaltmak amacıyla çeşitli eğitim tekniklerinin uygulandığı bir randomize kontrollü çalışmada eğitim sonrasında katılımcıların obezite önyargısında anlamlı azalmalar tespit edilmiştir. Ayrıca Puhl ve Suh (2015) diyetetik eğitiminde kilo damgalamasının azaltılmasına yönelik müdahalelere ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır. Sağlık ve sosyal bilimler fakültelerinde eğitim görmekte olan öğrencilerde obezite önyargısının incelendiği 2021 yılında yapılan başka bir çalışmada özellikle üniversite eğitimi sırasında obezite önyargısını azaltmanın önemi vurgulanmıştır (Ercanve ark., 2021).

Araştırmanın birtakım kısıtlılıkları vardır. Öncelikle araştırma küçük bir örnekleme yapılmış ve kesitsel olması planlanırken tanımlayıcı olarak devam edilmiştir. Ayrıca çalışmaya sadece ikinci ve beşinci sınıf öğrencileri dahil edilip diğer sınıflar dahil edilmemiştir. Katılımcılar tıp fakültesi öğrencisi oldukları için gerçek düşünceleri yerine kendilerinden beklenen cevapları vermiş olabilirler; bu da sosyal istenirlik yanlılığına neden olmuş olabilir. Araştırmada ölçek kullanılmamış olması da başka bir kısıtlılıktır. Dolayısıyla katılımcıların tutum ve inançları ölçülememiş, anket soruları sosyodemografik özelliklerle ve kendi aralarında analiz edilmiştir. Anketin geçerlilik ve güvenilirliği bulunmamaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada tıp fakültesindeki öğrencilerin obez hastalara yönelik önyargılarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın en önemli bulgusu 2. sınıflara göre 5. sınıfta obez hastalara yönelik olumsuz tutumların azaldığının görülmüş olmasıdır. Dolayısıyla benzer müfredat ve eğitim tekniklerinin diğer tıp fakültelerinde de uygulanması önerilir. Hatta öğrencilerin eğitim programlarına, sadece tıp fakültelerinde değil sağlık eğitimi veren diğer tüm fakültelerde de obezite önyargısını azaltıcı ve obezite farkındalığının artırılmasına yönelik derslerin eklenmesiyle obez hastaların tedavisinde fayda sağlanmış olacaktır. Ayrıca obezite önyargısı için geçerlilik ve güvenilirliği olan ölçekler kullanılarak tıp fakültelerinin yanı sıra sağlık bilimleri eğitimi veren diğer okullarda da araştırmalar yapılması önerilir.

Yazarların çalışmaya katkıları:

Ceyhun Hazıroğlu: İstatistik çalışmaların yapılması, makalenin yazılması; **Fatma Burcu Doğanç:** Literatür araştırması, istatistik çalışmaların yapılması, makalenin yazılması; **Alican Sarısaltık:** Metodun oluşturulması, araştırılmanın yapılması, etik kurul izninin alınması; **Seyhan Hidiroğlu:** Metodun oluşturulması, etik kurul izninin alınması, makalenin yazılması; **Melda Karavuş:** Metodun oluşturulması, etik kurul izninin alınması, istatistik çalışmaların yapılması, makalenin yazılması; **Tevfik Bayram:** Metodun oluşturulması, araştırılmanın yapılması, etik kurul izninin alınması; **Ahmet Çağrı Özdemir:** Literatür araştırması, metodun oluşturulması, etik kurul izninin alınması, araştırılmanın yapılması, istatistik çalışmaların yapılması; **Hüsnü Talha Gündüz:** Literatür araştırması, metodun oluşturulması, etik kurul izninin alınması, araştırılmanın yapılması, istatistik çalışmaların yapılması; **Çağla Sancak:** Literatür araştırması, metodun oluşturulması, etik kurul izninin alınması, araştırılmanın yapılması, istatistik çalışmaların yapılması, **Hanım Duygu Gültekin:** Literatür araştırması, metodun oluşturulması, etik kurul izninin alınması, araştırılmanın yapılması, istatistik çalışmaların yapılması.

Etik Kurul Beyanı:

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 09.2019.822 sayılı ve 13.09.2019 tarihli "Etik Kurul Onayı" alınmıştır. Ayrıca Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığından izin alınmıştır. Ayrıca katılımcıların bilgilendirilmiş onamları da alınmıştır.

Çıkar çatışması:

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Kaynaklar

- Afshin, A., Reitsma, M.B. & Murray, C.J.L. (2017). Health effects of overweight and obesity in 195 countries. *New England Journal of Medicine*, 377(15), 1496-1497. <https://doi.org/10.1056/NEJMc1710026>
- Akman, M., Kivrakoglu, E., Cifcili, S. & Unalan, P.C. (2010). Weight bias among primary care health professionals: personal attitude matters. *Obes Metab Milan*, 6(2-3), 63-68.
- Alberga, A.S., Russell-Mayhew, S., von Ranson, K.M. & McLaren, L. (2016). Weight bias: a call to action. *Journal of Eating Disorders*, 4, 34. <https://doi.org/10.1186/s40337-016-0112-4>
- Altunayak, S.Ö., Altunay, E.Y., Gür, S., Ejder, A. ve Özkan, H. (2017). Ebelik öğrencilerinin obez gebelere karşı önyargısı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 20(3), 201-207.
- Aydın, T., Erçelik, Z.E., Gönen, B., Yılmaz, D. & Günşen, U. (2020). Üniversite öğrencilerinin obezite ön yargılarının belirlenmesi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 67-74.
- Caballero, B. (2019, Jan 1). Humans against obesity: Who will win? *Advance Nature* 10(suppl_1), S4-S9. <https://doi.org/10.1093/advances/nmy055>
- Çelik, Ö.M. & Duran, S. (2022). Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde obezite ile ilgili önyargının ve sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumun değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 16(4), 690-698.
- Ercan, A., Ok, M. & Altun, S. (2021). The impact of occupational education on obesity prejudice of university students. *Progress in Nutrition*, 23(1), e2021017-e2021017.
- Garcia, J.T., Amankwah, E.K. & Hernandez, R.G. (2016). Assessment of Weight Bias Among Pediatric Nurses and Clinical Support Staff Toward Obese Patients and Their Caregivers. *Journal of Pediatric Nursing*, 31(4), e244-251. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2016.02.004>
- Havva, S., Seven, A., Çetinkaya, S., Pelin, M. & Aygin, D. (2016). Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin obezite ön yargı düzeylerinin değerlendirilmesi. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(4), 9-17.
- Hojat, M., Mangione, S., Gonnella, J.S., Nasca, T., Veloski, J.J. & Kane, G. (2001, Jul). Empathy in medical education and patient care. *Academic Medicine*, 76(7), 669. <https://doi.org/10.1097/00001888-200107000-00001>
- Keys, A., Fidanza, F., Karvonen, M.J., Kimura, N. & Taylor, H.L. (1972). Indices of relative weight and obesity. *Journal of Chronic Diseases*, 25(6), 329-343. [https://doi.org/10.1016/0021-9681\(72\)90027-6](https://doi.org/10.1016/0021-9681(72)90027-6)
- Koyu, E.B., Karaağaç, Y. & Miçooğulları, Ş. (2020). Sağlık Bilimleri Öğrencilerinde Obezite Ön Yargısı ve İlişkili Etmenler. *Türkiye Diyabet ve Obezite Dergisi*, 4(3), 260-269.
- Kushner, R.F., Zeiss, D.M., Feinglass, J.M., & Yelen, M. (2014). An obesity educational intervention for medical students addressing weight bias and communication skills using standardized patients. *BMC Medical Education*, 14(1), 1-8.
- Latner, J.D., Stunkard, A.J. & Wilson, G.T. (2005). Stigmatized students: age, sex, and ethnicity effects in the stigmatization of obesity. *Obesity Research*, 13(7), 1226-1231. <https://doi.org/10.1038/oby.2005.145>
- Matharu, K., Shapiro, J.F., Hammer, R.R., Kravitz, R.L., Wilson, M.D. & Fitzgerald, F. T. (2014). Reducing obesity prejudice in medical education. *Education for Health*, 27(3), 231-237.
- Pantenburg, B., Sikorski, C., Lupp, M., Schomerus, G., König, H.H., Werner, P. & Riedel-Heller, S.G. (2012). Medical students' attitudes towards overweight and obesity. *PLoS One*, 7(11), e48113. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0048113>
- Phelan, S.M., Burgess, D.J., Yeazel, M.W., Hellerstedt, W.L., Griffin, J.M. & van Ryn, M. (2015, Apr). Impact of weight bias and stigma on quality of care and outcomes for patients with obesity. *Obesity Review*, 16(4), 319-326. <https://doi.org/10.1111/obr.12266>
- Poustchi, Y., Saks, N.S., Piasecki, A.K., Hahn, K.A. & Ferrante, J.M. (2013). Brief intervention effective in reducing weight bias in medical students. *Family Medicine*, 45(5), 345-348. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23681687>
- Puhl, R. & Brownell, K.D. (2001). Bias, discrimination, and obesity. *Obesity Research*, 9(12), 788-805. <https://doi.org/10.1038/oby.2001.108>
- Puhl, R. & Suh, Y. (2015). Health Consequences of weight stigma: Implications for obesity prevention and treatment. *Current Obesity Reports*, 4(2), 182-190. <https://doi.org/10.1007/s13679-015-0153-z>

- Puhl, R.M. & Heuer, C.A. (2010). Obesity stigma: important considerations for public health. *American Journal of Public Health*, 100(6), 1019-1028. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2009.159491>
- Schwartz, M.B., Chambliss, H.O., Brownell, K.D., Blair, S N. & Billington, C. (2003). Weight bias among health professionals specializing in obesity. *Obesity Research*, 11(9), 1033-1039. <https://doi.org/10.1038/oby.2003.142>
- Swift, J.A., Choi, E., Puhl, R.M. & Glazebrook, C. (2013). Talking about obesity with clients: preferred terms and communication styles of U.K. pre-registration dieticians, doctors, and nurses. *Patient Education and Counseling*, 91(2), 186-191. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2012.12.008>
- Thomas, S.A. & Lee-Fong, M. (2010). Maintaining dignity of patients with morbid obesity in the hospital setting. *Bariatric Times*, 8(4), 20-25.
- TSA (Türkiye Sağlık Araştırması). (2022). *Türkiye İstatistik Kurumu*. Erişim tarihi: 04.08.2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Saglik-Arastirmasi-49747>.
- Ural, D., Kılıçkap, M., Göksülük, H., Karaaslan, D., Kayıkçıoğlu, M., Özer, N., Barçın, C., Yılmaz, M. B., Abacı, A. & Şengül, Ş. (2018). Türkiye'de obezite sıklığı ve bel çevresi verileri: Kardiyovasküler risk faktörlerine yönelik epidemiyolojik çalışmaların sistematik derleme, meta-analiz ve meta-regresyonu. *Türk Kardiyoloji Derneđi Arşivi*, 46(7), 577-590.